

Izhaja, izvenredno... vsak dan zjutraj. Uredništvo: ulica sv. Frančiška... Za inozemstvo mesečno 4... več. — Telefon uredništva in uprave st. 11-57.

EDINOST

Posamezne številke v Trstu in okolici po 20 cent. — Oglasi se računajo v širokosti ene kolone (72 mm). — Oglasi trgovcev in obrtnikov... naročnina in reklamacije se pošiljajo izključno upravi Edinosti, v Trstu, ulica sv. Frančiška Asiškega št. 20, I. nadstropje. — Telefon uredništva in uprave 11-57.

Jugoslovenska kriza

Jugoslavija je, kakor znano, demokracijsko-parlamentarna monarhija. Sedanji jugoslovenski parlament, ki obstaja iz ene same zbornice — narodne skupščine —, je bil izvoljen koncem 1. 1920. kot ustavodajna skupščina kraljevine Srbov, Hrvatov in Slovencev. Skupaj šteje 419 poslancev, ki so razdeljeni na 16 različnih strank, katere se po svoji številni moči približno tako-le vrstijo: demokrati 96 posl., radikalci 95 ali 97, Radičeva hrv. rep. seljačka stranka 50, komunisti 51, neodvisna kmetijska stranka 42, Muslimani 28, ljudska str. 27, soc. demokrati 10, hrv. kmet. stranka v Bosni 6, hrvatska zajednica 5, Bunjevci 4, republikanci 3, nar. soc. 2, frankovci 1, srbski lib. 1 in izven strank 1.

Glavna naloga te skupščine je bila ta, da da novostanovljeni državi ustavo in da z njo potrdi čin jugoslovenskega narodnega ujedinjenja, ki ga je bil svečano proglasil kralj Aleksander dne 1. dec. 1. 1918. Sodeč po splošnem navdušenju, s katerim je bil ves narod pozdravljal tedaj ta zgodovinski čin, je bilo sklepati, da se bo tudi sprejem ustave izvršil v obliki navdušene manifestacije jugoslovenskega edinstva. Teme pa, žal, ni bilo tako. Že ob času rezima »časnega narodnega predstavnštva«, ki je trajal od ujedinjenja do sestanka ustavodajne skupščine, so se bila izčimila ostra nasprotstva ravno glede ideje jugoslovenskega edinstva kot takega. Volitve tega nasprotja niso odpravile, temveč so dokazale, da obstaja tudi v širokih množicah jugoslovenskih volilcev in ne samo v glavah voditeljev: Ko je bila ustavodajna skupščina sklicana, je izjavila Radičeva stranka na Hrvaškem, da ne pojde v Belgrad, da ostane demonstrativno izven parlamenta, ker da se je že ujednjenje samo izvršilo na tak način, da se bile pravice hrvatskega naroda popolnoma prezrte. Kmalu potem je sklical Radič svojih 50 poslancev na posebno hrvatsko skupščino, kjer se je proglasila »hrvatska republika« in tu na tej skupščini so položili njegovi poslanci svojo poslansko prisego. Nadalje so proglasili tudi svoj jugoslovenski program, kateri predvideva federacijo neodvisnih jugoslovenskih držav, ki naj obsega tudi Bolgarsko, brez katere da ne more biti govora o jugoslovenskem edinstvu.

Vsled takega zadržanja najmočnejše hrvatske stranke se je zgodilo, da je bila ustavodajna skupščina že takoj v samem začetku okrnjena. Mesto 419 poslancev, jih je dejanski štela samo še 369. Toda tudi med temi ni bilo soglasja. Glede najvažnejše zadeve, t. j. glede vprašanja, kakšna naj bo ustava, so se razdelili na centraliste in avtonomiste. Zmagala je centralistična struja, ki je bila pod francoskim vplivom in po francoskem zgledu za odpravo vsake deželne avtonomije in za dosledno osredotočenje vse zakonodajne oblasti v rokah državne skupščine. Dve najmočnejši stranki, demokrati in radikalci, ki so sami šteli skoraj 200 poslancev, so bili odločni centralisti in tako je bila s pomočjo nekaterih drugih manjših strank izdelana in sprejeta vidovdanska ustava, ki se imenuje tako, ker je bila svečano proglasena na Vidov dan, t. j. na dan obletnice kosovske bitke dne 28. junija 1921.

Pristaši deželne avtonomije so smatrali centralistično ustavo za nasilje in v znak protesta so tudi oni demonstrativno zapustili ustavodajno skupščino. To so storili ostali hrvatski poslanci (razen demokratov) in ljudske stranke. Prvi so z Radičevci napravili takomenovani Hrvatski blok, medtem ko so se drugi zedinili v Jugoslovenskem klubu pod vodstvom dr. Korošca. Na ta način je postala narodna skupščina še bolj okrnjena, tako da je štela le še kakih 320 poslancev mesto 419. Čim bolj pa se je skupščina krhala in krčila, tem bolj je rasla važnost obeh največjih strank — radikalcev in demokratov — in tem bolj je postajalo jasno, da se bo dalo vladi dati samo tedaj, ako se ti dve stranki sporazumeja za skupno delo. Radikalno-demokratska koalicija je postala državna potreba. In tako se je ves parlamentarni režim v Jugoslaviji izpremenil v režim teh dveh strank, ki ga njegovi nasprotniki imenujejo po voditeljih imenovanih strank »Pašić-Pribičevićev režim« in kateri je dosegel vrhunec svoje veljave in skoraj absolutno gospostvo, ko se je vsled nezadovoljstva o zaščiti države skupščina radi razveljavljanja 51 komunističnih mandatov še bolj skrčila, tako da šteje sedaj le še približno 270 poslancev.

Protiv temu Pašić-Pribičevićevemu režimu je naperila opozicija vso svojo moč. Izrabljajoč dejstvo, da sta obe stranki sestavljeni po svoji ogromni večini iz Srbov, so opozicionalci proglasili ta režim za režim srbske nadvladaje nad nesrbskim delom naroda ter dosledno tudi za formulo prikrite »Velike Srbije« na škodo prave Jugoslavije. In ker je na drugi strani »Hrvatski blok« najsrbsčiji nasprotnik sedanjega režima, je zadržala cela zadeva pod različnimi vplivi izrazito obliko srbsko-hrvatskega spora. Pri tem je opozicija dobila dragoceno zaupništvo tudi v več ali manj žalostnih razmerah, ki so zavladale v državi. Sedanja Jugoslavija trpi namreč vsled istih neprilic, ki se kot posledice vojne opazajo po vseh drugih državah. Toda vsi neuspehi v notranjosti in na zunaj se sistematično izrabljajo za dokazovanje »nesposobnosti« in

»pokvarjenosti« Pašić-Pribičevićevega centralističnega režima. Izvirni vzrok vseh jugoslovenskih težkoč in nesreč pa da je glavno delo Pašića in Pribičevića, namreč centralistična vidovdanska ustava, ki je obenem tudi glavna podlaga moči in vlade demokratsko-radikalne zveze. Zato pa je na čelu vseh zahtev celokupne opozicije: **Izprememba ustave!**

Naj bo glede vsega tega kakorkoli, dejstvo je, da je sedanje stanje v Jugoslaviji izzvalo mnogo nezadovoljstva tudi izven Radičevega bloka in njegovih manjših privrascov. Eden izmed neposrednih tvorcev Jugoslavije, njen prvi zunanji minister A. Trumbić, je že lansko leto nastopil proti sedanjemu režimu. Njemu se je pridružil večje število uglednih kulturnih in političnih javnih delavcev iz vseh krajev Jugoslavije. Ta del jugoslovenske inteligence je imel v začetku septembra letošnjega leta shod v Zagrebu, kjer je sklenil znano zagrebško resolucijo, v kateri je enako obsodil Radičev »parlamentarno stavko« na eni in »Pašić-Pribičevićev režim« na drugi strani, naglašajoč, da tako ne bo moglo iti dalje v Jugoslaviji. Obenem je zagrebški shod zavrgel in obsodil tudi vsak pohlep po kakršnekoli plemenskem nadvladanju in med drugim postavil tudi zahtevo po enotnem imenu države, ki naj bo Jugoslavija.

Temu dogodku, ki je bil izzval cel vihar nasprotovanja, sta sledila pred kratkim dva druga, katerih važnost je bila nesrazmerno večja. Predvsem je postalo javno, da se med Hrvatskim blokom in načelnikom demokratske stranke Lj. Davidovićem vršijo pogajanja za rešitev »hrvatsko-srbskega spora«. Na drugi strani pa je pred dobrim mesecem Hrvatski blok načelno sklenil, da pojde v Belgrad. Kedar in kako, o tem se je prepustila odločitvi predsedniku Stjepanu Radiću. Že davno prej pa so se vršila slična pogajanja tudi med Radičem in uglednim radikalnim disidentom Stojanom Protićem, kar dokazuje, da se je začelo širiti tudi med »režimskimi« strankami izpoznanje, da tako ne more dalje. Sklep Hrvatskega bloka pa je bil v zvezi s pogajanjem z Davidovićem, ki so zadobila s tem korakom Radičeve stranke največ podbitnejše potrdilo v obeh vse jugoslo-

Italija

Ministrski svet odobril Mussolinijevo delovanje v Londonu in mu dal polnomoč za ukrepitev odločnih ukrepov v notranji politiki.

RIM, 15. Na današnji seji ministrskega sveta, katere so se udeležili vsi ministri razen Tangorre in Cavazzonija, ki sta se opravičila, je ministrski predsednik Mussolini poročal o vnanjepolitičnem položaju. Glede vnanje politike se je cmejil na konferenco v Londonu, katere potek je natančno opisal, poudarjajoč, da se je najprej Poincaré in potem tudi on uprli njeni odložitvi. Končno pa je moral pristati na odložitve, ker je bil sklep angleške vlade določen: Anglija naj ne prevzame definitivnih obvez glede medzvezniških dolgov in naj zahteva odgoditve konference. Konferenca, za katero je bila tudi diplomatska pripravljenost pomanjkljiva, se je našla že takoj v začetku pred preli-ano francosko nepuščljivostjo in pretirano angleško populističnostjo. Mussolini je opozoril na vse slabše posledice odgoditve konference, med katerimi je tudi ta, da se bo dalo z odločitvijo socialističnemu svetu zopet eno orožje v roke proti demnevemu nezmožnemu kapitalističnemu sporazumu in da se ne bo položaj od prihodnje konference zboljšal, pač pa shušal. Mussolini vztraja na vsak način na stališču, da je treba narediti konec odlašanja in da mora januarska konferenca prinesiti na podlagi italijanskega programa kako rešitev. Italija je na vsak način točno določila svojo odgovornost za bodočnost.

Ministrski svet je odobril Mussolinijevo delovanje v Londonu, kakor tudi tozadevno spomenico.

Ministrski predsednik je nato prešel na notranjepolitični položaj, kateri je po njegovih izjavah vključil posameznim spopadom, precej zadovoljiv. Tudi občinske volitve v različnih krajih so se vršile precej mirno. Ministrski predsednik pa je poudaril, da so tekom njegove odobritve nekatere neznatne manjše politične partije poiskale zopet dvigniti glavo. Ministrski predsednik je prošil ministrski svet za pooblastitve, da sme od tega hipa dalje nastopiti s sredstvi, ki jih bo smatral za primerna, proti vsakemu pripadniku katerekoli stranke, struje ali sekte, ki bi poželel prinesiti nered in zmešnjavo v državo, ki potrebuje absolutne discipline in miru.

Ministrski svet mu je, seveda, to pooblastilo dal. — Ministrski svet je nadalje odobril poročilo ministra čuvarja državnih pečatov Doiglia o načrtu za splošno amnestijo in poročilo ministra javnih del Carnazza o proračunu za javna dela. Proračun za absolutno potrebna in neodločljiva javna dela znaša: za severno Italijo 4 milijarde 200 milijonov, za srednjo Italijo 1 milijardo 710 milijonov, za južno Italijo 3 milijarde 544 milijonov, in sicer ne všteti železnice. Ministrski svet je nadalje odobril za-

venske javnosti. Kakor je bilo pričakovati, je sledila huda kriza v demokratskem klubu, ki je obstoj in resnost omenjenih pogajanj še bolj potrdila. Po vsem, kar je bilo prej rečeno o radikalno-demokratski koaliciji, pa je jasno, da mora vsaka kriza v eni ali drugi teh dveh strank omajati tudi podlago »režima«. Ministrski predsednik Pašić se je tega dejstva zavedal in čim se je prepračil, da je stvar s pogajanjem med Davidovićem in Radičem resna, je podal dne 4. t. t. m. ostavko celokupne vlade.

Tako je nastala v jugoslovenskem političnem življenju huda kriza, ki je po vsem, kar je bilo rečeno, mnogo globlja nego vse dosedanje. Jasno je po vsem, da ne gre več za navadno parlamentarno krizo.

Vprašanje, kdo bo minister, je stopilo v ozadje, kajti sedaj se ne vpraša več, kdo bo dobil to ali ono listnico, temveč, ali je pri sedanjih političnih in parlamentarnih razmerah sploh še mogoče vladati. Dejstvo, da je Hrvatski blok posegel v »gnečo«, daje tej krizi posebno splošno-državno značje. Hrvatsko-srbski spor je stopil v svojo odločilno dobo in mlada slovenska država je s tem postavljena na važno razpotje. Ali naj gre dalje po sedanj poti in s tem še poostri dvodelnost duhov, ki je izvor vseh notranjih neprilic in tudi zunanjih nesreč? Ali naj se vda pred Radičev federativno teorijo ali pa naj udari po srednji poti zmernega avtonomizma? Prišel je čas, ko se bo Jugoslavija morala teh vprašanj pogumno lotiti, da se najde končna in trajna rešitev.

Sedanja omajana in skrčena skupščina pa jih ne more rešiti, v tem se po poročilih strinjajo vsi politični krogi brez razlike. Zato zahteva javno mnenje, naj bo nova vlada, naj jo sestavi Pašić, Protić, Pribičević ali Davidović, le volitvena vlada, katere glavna naloga bo, da pripravi nove volitve in da čim prej jugoslovenskemu narodu prikaže, da izreče o velikem jugoslovenskem sporu svojo končno in zaključno besedo. Ako se postavijo prizadete stranke na to stališče, ne bodo s tem samo dokazale, da se zavedajo resnosti položaja, temveč bodo tudi dale nedvomen dokaz, da je njihov državni patriotizem vzvišen nad vsemi osebnimi in strankarskimi interesi.

L. P.

konksi načrt, po katerem se prodaja še razpoložljivega vojnega materiala prepusti ministrski komisiji, ustanovljeni z odlokom od 19. junija 1922. Tej komisiji je tudi prepovedano ukrepanje glede zbiranja in prodajanja ostankov vojnega materiala v vojni zoni.

Ministrski svet je vzel končno na znanje načrt odloka za razbremenitev vse veljavne finančne zakonodaje na nove pokrajine in je odobril kraljevi odlok, po katerem je minister za pošte pooblaščen, da izda potrebne odloke za preureditve poštne, brzojavne in telefonske službe v novih pokrajinah.

Italijanska spomenica londonski konferenci. RIM, 16. Spomenica, ki ji je ministrski predsednik Mussolini predložil londonski konferenci, ima v glavnem sledečo vsebino:

Italija je sprito svojega posebno težavnega položaja in sprito težkih materialnih in človeških žrtev še posebno prizadeta pri tem vprašanju. Italijanska vlada stoji predvsem na stališču, da bi ne bilo pravičeno, pač pa skrajno krivično, če bi se hotelo uničiti Italija, Francija, Belgija in manjši zavezniški samo zato, da se Nemčija zopet spravi na noge, in da, ko gre za odškodnine, vprašanje medzvezniških dolgov. Stališče italijanske vlade se da razložiti tako-le: 1) izogibati se moramo vsaki delni ali odlašajoči rešitvi; 2) italijanski vladi se je absolutno nemogoče odreči kakršnekoli delu celokupne svoje odškodnine, izvenših slučajev, da bi pravica ureditve angleških terjatev nasproti zaveznikom omogočila tem poslednjim, da se odpovedo v prid Nemčiji sorazmerni svoji odškodninski kvoti. Upanje v tako ureditve je upravičeno sprito velike in tradicionalne funkcije uravnavanja in zmernosti, ki jo Anglija vrši v življenju evropskega kontinenta, sprito Balfurjeve note, katero sta italijanski narod in vlada smatrala in pozdravila kot pokret k zaželeni radikalni rešitvi vprašanja.

Italijanska vlada zahteva lojalno in odkrito za tako rešitev s strani Anglije, opirajoč se na te-le misli: a) italijanska vlada smatra, da ima medzvezniški dolgov, kakor je bilo že omenjeno, povsem poseben značaj in da se ne morejo staviti v isto vrsto z navadnimi dolgov; b) angleška vlada in najbolj odlični angleški finančniki in trgovci se popolnoma zavedajo, da Anglija ne more zahtevati plačanja svojih terjatev, ne da bi vrgla s tem zavezništvo v propad politične krize in gospodarskega pomena, kar bi imelo takojšnje in usodopolne posledice za vso Evropo, všteti anglijo. Italijanska vlada smatra, da bi Anglija s svojim korakom takoj povzdignila gospodarski položaj zaveznikov in tudi Nemčije same in preprečila nadaljne nevarne zapletljive mednarodnega značaja.

c) Italijanska vlada smatra, da bi se dalo urediti vprašanje ostalih nemških plačil potom moratorija in potem olajšav za dobavo posojil na način in z garancijami, ki bi se določile pozneje.

Po teh splošnih mislih ima italijanska vlada čast predložiti v proučitev zaveznikom te-le predloge: 1) zavezniške vlade so se sporazumele, naj se ureditve bonov izvrši: a) na podlagi vrednosti državnega premoženja, ki sta ga odstopili Avstrija in Madžarska (čl. 208. saingermanske pogodbe in 191 trianonske pogodbe); b) na podlagi zneska odškodnine, ki bo določen v breme Avstrije in Madžarske nad vrednost odstopljenega premoženja (čl. 179. saingermanske in 163. trianonske pogodbe); c) na podlagi svote, ki predstavlja odškodnino

dolgovano od Bolgarske; d) na podlagi kompenzacije z raznimi krediti, ki jih prizna odškodninska komisija in prid Nemčiji in ki se bodo morali vračunati v dolgovani kapital, kakor so n. pr.: vrednost odstopljenega državnega premoženja; razlika med svoto v dobro Nemčije za odstopljene trgovske ladje na podlagi tretje priloge in svoto, s katero so sprejemajoče države obremenjene (čl. 12 medzvezniškega finančnega dogovora v Parizu z dne 11. marca 1922.) vrednost podvodnih kablov itd.; e) na podlagi kompenzacije z dolgovi, ki so jih Francija, Italija in druge države, ki imajo pravico do odškodnin, najele v Angliji tekom vojne in za vojno. Eventualni ostanek se bo pustil v slučaju pravične ureditve vprašanja zavezniških dolgov nasproti Ameriki.

2) Nemški dolg na račun odškodnin bo tako omejen na obliacije loč a) in b), in sicer na 50 milijard zlatih mark.

3) Nemčiji bo dovoljen dveletni moratorij za plačanje teh 50 milijard (obliacije a) in b).

4) Nemška vlada se obvezuje, da bo še pred 15. januarja 1923. dosegla, da nemške banke in industrijska podjetja zajamčijo največje posojila za najmanj treh milijard zlatih mark. Od tega posojila se bo svota 500 milijonov zlatih mark dala nemški vladi za stabilizacijo nemške marke itd. v skladu s predlogi izvedenec, ki jih je sklical kancler Wirth preteklega novembra. Ostala svota posojila se bo porabila za odškodnine.

5) V jamstvo za to posojilo bodo določeni nekateri dohodki nemške države, od katerih ima sedaj prednost odškodnina. Odškodninska komisija bo dovolila, da se posojalci zajamčijo s prednostjo na te dohodke (čl. 248. versailleske pogodbe).

6) Države, ki imajo pravico do odškodnin, bodo lahko zahtevale od Nemčije, da še nadalje dostavlja datjave v naravi (premož, barvila itd.) v skladu s prilogami k VIII. delu versailleske pogodbe in s pogoji ter s cenami, označenimi v onih prilogah. Te datjave v naravi bodo vračunane Nemčiji v posojilo, ki ga dolguje posameznim sprejemajočim državam.

7) Tekom moratorija bosta odškodninska komisija in odbor za garancije, če bo potrebno, eventuelno tudi ojačana, pazila, da nemška vlada ukrene vse potrebne ukrepe za stabilizacijo vrednosti marke, za izvršitev potrebnih reform, ki jih bo zahteval garancijski odbor, za vzpostavitev ravnoavnesja v bilanci (z odpravo vseh nepotrebnih stroškov, posebno za javna dela), za zagotovitev čim večjih dohodkov od davkov in za ustavitve denarne inflacije.

8) Po poteku moratorija in po vzpostavitvi kredita bo Nemčija zopet začela plačevati odškodnine.

Načrt ministrskega predsednika Mussolinija govori razen tega o vprašanju produktivnih zalogov, ki bi se morali zahtevati od Nemčije v zameno za olajšave potom moratorija in drugih koncesij, omenjenih v načrtu, in ti zalogi, ki jih ni treba posebej naštevati, bodo gotovo zadostili upravičenim zahtevam upnikov, posebno pa Francije.

Ustanovitev milice za državno varnost pod poveljstvom Mussolinija. — Fašisti za večinski sistem pri volitvah.

RIM, 16. Včeraj se je sestel v stanovanju ministrskega predsednika v Grand hotelu fašistovski svet, ki je sestavljen od članov fašistovske stranke, ki so sedaj na vladi in od članov vodstva fašistovske stranke. Predsedoval je seji ministrski predsednik Mussolini. Razpravljalo se je o razmerju med vlado, stranko in konferencijo sindikalnih korporacij. Po daljši razpravi je bilo sklenjeno ustanoviti izbranih fašistovskih čet »milico za državno varnost«, ki bo pod direktnim poveljstvom ministrskega predsednika.

Fašistovski svet je nato prešel k razpravi o volilnem zakonu in se je soglasno izjavilo za uvedbo večinskega sistema s proporcionalnim zastopništvom za manjšine. Določitev časa, ko se bodo vršile volitve, je bila prepuščena ministrskemu predsedniku.

Fašistovski svet je vzel nadalje na znanje, da se bodo sindikalne korporacije odslej imenoval »fašistovske« in je končno odobrilo ustvaritev novega kavalirskega »liktorskega« reda.

Fašistovski disidenti v Benetkah zapustili zasedene fašistovske prostore.

BENETKE, 16. Po posredovanju prefekta so je dosegel med fašistovskimi disidenti in fašisti sporazum, na podlagi katerega so disidenti izpraznili zasedene fašistovske prostore. Vsled tega so bili fašisti včeraj demobilizirani.

Spopad med fašisti in nacionalisti. — Več ranjenih.

ALESSANDRIA, 16. Med fašisti in nacionalisti je prišlo iz neznanih vzrokov do hudega spopada, katerega so se pozneje udeležili tudi tamkajšnji komunisti. Več oseb je bilo ranjenih. Podrobnosti manjkajo.

Poljska

POLJSKI PREDSEDNIK UMORJEN. VARŠAVA, 16. Novi predsednik poljske republike Narutowicz je bil danes umorjen.

Nemčija

Prebivalstvo Porenja ostane zvesto Nemčiji. BERLIN, 16. Wolffov dopisni urad javlja: Nemški državni predsednik je prejel v zadnjih dneh številna potrdila od raznih društev v Porenju, da ostane prebivalstvo omenjene pokrajine neomajno zvesto svoji nemški domovini. Vsa ta društva prosijo nemško vlado, naj zastavi vse svoje moči, da se porenске pokrajine rešijo. Državni predsednik je odgovoril, da čuti vsa Nemčija za te dežele in da nobena sila ne bo mogla zlomiti več ko tisočletnih kulturnih vezi, ki spajajo Porenje z ostalo Nemčijo.

Francija.

Zaupnica francoski vladi.

PARIZ, 16. Zbornica je zaključila razpravo o interpelaciji glede zunanje politike vlade. Resolucijo, s katero se izreka vladi popolno zaupanje, je zbornica odobrila s 512 glasovi proti 76.

Amerika

Amerila in vprašanje vojne odškodnine.

WASHINGTON, 15. Danes se je vršila seja ministrskega sveta Zedinjenih držav pod predsedstvom predsednika Hardinga. Razpravljalo se je o vprašanju nemške odškodnine. Zatrjuje se, da se je na seji govorilo tudi o mednarodnem posojilu za Nemčijo.

LONDON, 16. Iz Washingtona poročajo: Nemški poslanik je bil včeraj predpoldne takoj po seji ministrskega sveta v ministertvu za zunanje zadeve. Zagotavlja se, da je državnemu tajniku Hughesu obrazložil težavni položaj Nemčije v trgovskem in industrijskem pogledu. Položaj, kakor ga je orisal, je baje tako črn, da je pričakovati, da lahko nastopijo v Nemčiji zelo resne posledice.

Angleški poslanik lord Harding odpoklican. PARIZ, 16. Lord Harding je danes predložil predsedniku republike Milerandu pismo, s katerim se odpoklicuje.

Iz podkomisije za manjšine.

LAUSANNE, 16. Včeraj sta se sestali podkomisija za manjšine in gospodarstvena podkomisija. Podkomisija za manjšine je pod predsedstvom g. Montagne pretresovala točke, ki bodo tvorile podlago za jamstva glede zaščite manjšin. Posrečilo se je doseči s Turki sporazum v raznih točkah. Izdelal se bo konkreten načrt določil, o katerem se bo razpravljalo v ponedeljek.

Turčija v Lausanni

Današnja povojna doba od versailleske pogodbe sem bi se mogla po vsej pravici imenovati doba političnih konferenc. Zakaj ne preteče skoraj mesec, da se ne bi kje v Evropi vršila kakšna konferenca, na kateri se obravnava kakšno evropsko vprašanje. Koliko konferenc je povzročilo samo odškodninsko vprašanje in koliko jih bo še! Potem pa Rusija in v najnovijem času Turčija. En skupen znak pa imajo skoraj vse te konference: angleško-francoski antagonizem ali takozvana nesloga sporazuma ne dovede po navadi do nikakih odločitev in končnih zaključkov. Zato je treba vedno novih konferenc, na katerih se nadaljuje stara pesem znova. Vsled tega ne-le da se vrši »krpanje« povojne Evrope tako počasi, ampak se napravljajo nove vrzeli v bolnem organizmu, da krparji komaj utegnejo zašiti sproti nastale luknje.

In ena takih novih lukenj na obleki raztrgane Evrope je ravno orientosko vprašanje, ki so ga načeli Turki v petem povojnem letu, potem ko so Kemalove čete porazile Grke in jih vrgle iz Male Azije. Grški poraz pa ni zadeli samo Grške, zadel je tudi zapadne države, ki so imele in imajo velike interese v Turčiji. Med temi državami prednjačita Anglija in Francija.

Francosko-angleški antagonizem je vsled krizažna kapitalističnih interesov Angležev in Francozov v Mali Aziji prišel tudi tu do izraza. Francija, ki se je vsedla v Sirijo in bi hotela mirno prebavljati ta zaloga, je skušala priti v prijateljske razmere z angorsko vlado. In za hrbotom angleškega »zaveznika« so sklenili Francozi pravcato mirovno pogodbo s Kemalom, kar je imelo za posledico, da so Francozi izpraznili Cilicijo. Tedaj je ta francoski korak vzbudil v Angliji veliko ogorčenje proti nezvesti zaveznici. Angleško stališče je postalo težko, posebno od tedaj, ko je bilo jasno, da ne bodo Grki mogli prisliti Turkov, da sprejmejo diktirane pogoje.

Treba je pomisliti, da je bila Grška vedno pod angleškim vplivom in da se je vršila tudi vsa nesretna grško-turška vojna po angleških navodilih, kar je prišlo na dan o priliki spora med Venizelosom in angleško delegacijo v Lausanni. Angleži so se kazali strašno ogorčene nad obsodbo Konstantinopolskih ministrov in so očitali Venizelosu in njegovim stranki nečloveško krivolčnost in strankarsko maščevalnost. In Venizelos se je maščeval nad obnašanjem Angležev v Lausanni s tem, da je objavil dokaze o direktni krivdi Angležev na grškem porazu. Zakaj tudi Konstantinovo vlado so Angleži podpirali, ker je bila tudi Konstantinova vlada poslušno orožje v rokah angleškega kapitalizma, ki je bil tako zainteresiran na grški zmagi v Turčiji. Ogorčenje Angležev ima torej to ozadje, zato ni čudno, da se potegujejo za svoje poslušne hlapce.

Toda ta »epizoda« se je podela. Konstantinovi ministri so padli kot žrtve svojih dejanj, a tudi kot žrtve angleškega imperializma, vihar v Lausanni se je podelel, posebno ko se je posrečilo rešiti življenje grškemu kraljeviču, ki je, kot se zdi, eden glavnih krivcev grške nesreče. In vstala je spet resničnost pred očmi vseh in ta resničnost je prenapetost turške delegacije, ki je ovirala sporazum. Postem, ko je prispela še ruska delegacija v Lausanno, se je razmerje med obema pogajajočima se strankama še poostriilo.

V Ismet pašii je bila posebej znana turška trma, toda ta trma je imela ozadje in to ozadje je bila Rusija. In resnično, ko so prišli Rusi v Lausanno, so zavezniški ostrmelci nad ruskimi zahtevami. Rusji so se s takim ognjem zavzeli za turške interese, da se je zdelo nekaj časa, da so Turki prepustili Rusom vodstvo pogajanj tudi v onih podrobnostih, ki se tičejo zgolj turških interesov.

V očidel »ruski« nevarnosti in tudi v skrbeh, da ne bi postala Kemalova zmagaz izhodistično splošnega muslimanskega gibanja v ostali Aziji in v Afriki, sta se Francija in Anglija popolnoma sporazumeli pred začetkom lausannske konference. Lord Curzon je javno izrazil, da ne pojde na konferenco v Lausanno brez sporazuma med zavezniki. S tega stališča predstavljajo zavezniški sedaj nekako

etno fronto napram Turčiji in njenim preiranim zahtevam. Dvomisljiva francoska vloga pri mudanjskih pogajanjih je Kemalovce navdala s trdnim upanjem, da smajo vse vlogile take neslogi med zavestniki. In če bi zavestniki v Lausani predstavljal zopet tako široko fronto kot v Mudaniji, potem bi bili Turki dosegli brez dvoma popolno zmago.

Kakor rečeno, pa ni v interesu ne Francije in ne Anglije, da se Turki preveč prevzamejo ter da se postavijo na čelo morebitnemu vsemuslimanskemu gibanju, ki je za Anglijo in Francijo danes tako strašno, kakor je bil v prvih povojnih letih boljševeze. In ta grožnja ni prazna, če pomislimo, da stoji ob strani angorske vlade Rusija, ki itak uživa velike simpatije pri vseh azijskih narodih, ki svoje direktno ali indirektno v območju angleškega imperija.

Najvažnejše točke pogajanj so: 1.) teritorialno vprašanje, 2.) morske ožine, 3.) manjšine. Znanje so zahtev Turkov, ki bi radi razširili svojo posest čez Marico ter izpodrinili Grke tudi v zapadni Traciji, ki je prenapolnjena z grškimi in armenski begunci. Grški položaj na konferenci je bil otežkočen v glavnem zato, ker se v notranjosti Grške ni razčistil položaj. Sedanja vlada je še premlada, da bi mogla predstavljati nekaj stalnega in danes ni na Grškem nobene višje duševne sile, ki bi znala povzdigniti moralo in odprno silo naroda. Če bodo Grki sploh kaj rešili, se bodo imeli zahvaliti temu le interesom Anglije, ki ne more dopustiti prevlekega ojačenja Turčije in dalje tudi združenemu nastopu ostalih balkanskih držav, ki se iz lahko umljivih razlogov v svo odločnosti protivijo povratku Turčije v Evropo.

Manj važno je s političnega stališča manjšinsko vprašanje. Turki so namreč to vprašanje skoraj spravili s tapeta, ker so manjšine kratkoma pregledali ali poklali. Pač pa je manjšinsko vprašanje silno važno s humanitarne stališča. Pregajanje manjšin je nečloveško in se upira pravemu in civilizacijskemu čutu naprednega človeštva. Posebno če pomislimo, kako kruto in zverinsko so Turki od nekaj postopali ne samo z narodnimi, ampak tudi z drugoverskimi manjšinami, ki so morale živeti v območju turške države, tedaj nam bo umevno ogorčenje Lord Curzona, ki se je tako krepko potegnil za ostanke manjšin v sedanji Turčiji. Vrgel je v obraz Ismetu paši grozovitost njegovega plemena. Od 3 milijonov Armencev, ki jih je štela Turčija pred vojno, jih je ostalo jedva 180.000. Večina je bila poklanih med svetovno vojno in pozneje tudi, mnogo se jih je izselilo, a kar jih je ostalo, žive suženjsko življenje. To je tako žalostno poglavje v zgodovini naših časov, da mora človek zares obupati nad moralno vrednostjo kulture. Skupen in odkritosrčen nastop zapadnih velesil bi vendar mnogo zmožel tudi napram Turkom.

Najtežje je vprašanje morskih ožin. Zavestniki zahtevajo razorožitev ožin, in prost prehod za trgovske in vojne ladje vseh držav. Tu je posegla vmes Rusija, ki zahteva, da se prizna popolna suverenost Turčije nad ožinami, ki jih sme tudi utrjevati in drugič prepovedi prehoda vojnim ladjam bodisi v mirnih bodisi v vojnih časih. Ruska delegacija je nastopila tako odločno in tako nepopustljivo, da se je že govorilo o neuspehu konferencie.

Toda v zadnjem hipu so Turki protivsem pričakovanju odnehali. Rusi sami so bili baje razočarani nad postopanjem turške delegata, ki je napravil ta umik proti volji svojih ruskih prijateljev. In zavestniki so olajšano vzdihnil, ko so videli, da so Turki začeli popuščati. Zanimivo pa je, da vztrajajo Rusi še vedno pri svojih prvotnih zahtevah kljub turškemu popuščanju. Vseled tega se govori, da ulegne nastati spor med rusko in turško delegacijo. Seveda so vse to domneve. Ni namreč izključeno, da se je izvršila taktična poteza Ismet paše sporazumno z Rusi in po gotovem že poprej izdelanem načrtu. Ruska delegacija izjavlja potom svojega predsednika, da ne bo Rusija podpisala takega miru tudi v slučaju, da Turki sprejmejo zavestniške pogoje. Nepriznavanje pogodbe od strani Rusije bi zmajšala njeno vrednost in stalnost ter bi slabilo stalno prestiž Anglije na vzhodu. In to najbrže tudi zasleduje sedanja ruska vlada.

Dnevne vesti

NOVOLETNA VOŠČILA. Vse gg. trgovce, obrtnike, gostilničarje itd., ki se hočejo poslužiti naše liste, da voščijo svojim odjemalcem, gostom in prijateljem srečno novo leto, vlijudno prosimo, da nam pravočasno dopolnijo svojo naročilo. Ker se morajo objave plačevati vedno v naprej, prosimo, da se nam istočasno nakaze tudi znesek L 30.—

Uprava lista «Edinost»
Trst, ul. S. Francesca 20/L

Obrtna dovoljenja in napisi javnih lokalov. Tržaška prefektura je objavila sledeč odlok datiran dne 11. decembra 1922: «O predpisih zakona o javni varnosti, kateri je bil pred kratkim raztegnjen na Julijsko Benečijo, zapadejo obrtna dovoljenja (koncesije) za javne lokale z 31. decembrom vsakega leta. O priliki prihodnje obnove omenjenih koncesij, ki se bo izvršila v prihodnjem januarju, je tukajšnja prefektura odredila z ozirom na to, da se koncesije izdajajo v interesu vsega prebivalstva in ne samo enega dela, da se ne more več opustiti raba italijanščine v napisih, izveskih (tablah), cenikih, računih itd. javnih lokalov v Julijski Benečiji. Omenjeni napisi bodo morali biti vsled tega sestavljeni v italijanščini, in, če dvojezični, nositi na prvem mestu italijansko besedilo v črkah, ki ne bodo manjše nego dodano besedilo. Ta odredba je v zvezi z drugimi, na katerih uvedba se dela, da se olajša potovanje, orientacija in bivanje Italijanov v krajih drugega jezika». Prinašamo besedilo te odredbe, da bodo prizadeti naši čitatelji pravočasno ukrenili potrebno za obnovo svojih koncesij. Prizdružimo si tudi, da priobčimo tozadevne predpise zakona o javni varnosti v točno ravnanje. Dovoljemo si pa ob enem nekoliko opazk k tej odredbi. Imamo žalostno izkustvo, da je skoro vsaka važna odredba, ki je prišla iz vladne palače na trgu Ujedinjenja, čim je bila obelodanjena, vzbudila različne dvome in izzvala marsikaj potrebnou uradno razlago; to radi tega, ker se zakonodajci v vladaj palači ne potrudijo, da bi bili točni. Omenjena odredba pravi, da je prefektura odredila, da se ne more več opustiti rabe italijanščine v napisih, izveskih, cenikih, računih itd. javnih lokalov (scritte, insegne, tariffe, fatture ecc.) a potem takoj odreja, da «omenjeni napisi (scritte) morajo biti sestavljeni v italijanščini» itd. Kaj sedaj more in kaj mora? «Scritte» je samo «napis» in tako bo naš ubogi človek večno v dvomu, kaj mora napraviti in kaj more napraviti, a na drugi strani bo izostavil večno nairazličnejšim šikanam.

ker taki nejasni in netočni predpisi se dajo razlagati in raztepati poljubno.

Kar se tiče odredbe same, predidemo preko vprašanja, če je res potrebno, da imajo vsi javni lokalni italijanske napise; taka je volja oblasti, čeravno bi bilo lahko oblastvo zau. palo v praktični duh naših krčmarjev, ki bodo tam, kjer imajo italijanske goste, ki se ne znajo orientirati, gotovo radi to upoštevali pri svojih napisih. Če oblastvo pa ni imelo toliko zapu. njanja v praktičnost naših krčmarjev, ali je bilo res treba, da se zahteva italijanski napis prav za vse javne lokale v Julijski Benečiji tudi za najbolj zakonito vaško krčmo? Kajti odredba tu ne dovoljuje nobenega dvoma: imenuje izrecno vse javne lokale v Julijski Benečiji. Ali se je pomislilo, koliko neprilike se s tem pripravi stotinam naših krčmarjev, koliko nepotrebnih stroškov kakor jezikovne cvetke se s tem pripravljajo italijanščini? Ali pa bo uspeh ravno nasproten: Odredba ne predpisuje, da morajo biti napisi; le če so, morajo biti itd. ... Posledica bo ta, da bo marsikateri napis izginil in da se bo orientacija vršila le na podlagi internacionalne zelene veje. Ali bo to boljše? Kakor nam odredba sama izjavlja, je izdana zgolj iz razlogov praktičnosti: da se olajša potovanje, orientacija in bivanje Italijanov v krajih drugega jezika. Ali je potrebno, da je tedaj italijansko besedilo na prvem mestu? Če je ima državljani italijanske narodnosti pravico, da se bo lahko povsod v svoji državi lahko spoznal na podlagi italijanskega napisa, zakaj ima dobiti radi tega državljani slovenske narodnosti nepotrebno brcno na svojih domačih tleh, da na svoji lastni hiši. Saj si ni tako težko predstavljati, da bi svoj jezik ljubimo nad vse in če je bilo morala biti izdana odredba o napisih, bi se bilo lahko imelo vsaj toliko obzirno. sti do naših ljudi, da se jim da na slobodo, katero besedilo hočejo staviti na prvo mesto.

Odredba vsebuje stavek, da se izdajajo koncesije v interesu vsega prebivalstva in vsled tega, da so potrebni italijanski napisi. Pozna mo ustanove, ki so tu mnogo bolj v interesu vsega prebivalstva nego krčme: to so javni uradi. Kako pa je tam? Tu pa oblastvo ne pozna tega zlatega načela enakopravnosti in naš človek se ne more v mnogih in mnogih uradih posluževati svojega jezika, čeravno so baš javni uradi tisti, ki imajo služiti interesom vseh. In ne pretiravamo, če trdimo, da je našemu človeku stokrat težje napisati italijansko prošnjo ali se dogovoriti z italijanskim uradnikom nego je Italijanu najti krčmo in naročiti kosilo v slovenskem kraju.

Vemo ceniti čas in položaj, v katerem živimo. Od nekaj zahtevamo, naj se pri ureditvi jezikovnega vprašanja upoštevajo razlogi praktičnosti. Zakaj se tej naši zahtevi udovoljuje samo tam, kjer je nam na škodo?

V dobi enake pravice in enake dolžnosti. Dne 10. t. m. je prišel v Bovec prefekt, za Trentinsko Benečijo Com. Guadagnini. Na trgu pred kolodvorom so ga pozdravili zastopniki civilnih in vojaških oblasti, pa tudi nemški poslanci, nahajajoči se v Bocu. Solski otroci so bili seveda tudi poleg. Na sedežu podprefektura je g. prefekt sprejel okoliške nemške župane. Podprefekt Gottardi ga je pozdravil v imenu nemških županov le v italijanskem jeziku. Istotako je odgovoril prefekt le v italijanskem jeziku. Govora se nista prevedla v nemščino. «Der Tiroler» pripominja umestno: Mislimo si slučaj, da bi bil v prejšnjih časih prišel tirolski cesarski namestnik, da bi bil okrajni glavar govoril županom le v nemškem jeziku in da bi se govor namestnika ne bil prevedel na italijanski jezik! Ni zameriti županom, če so bili potem vzvoljeni, ker so napravili dolgo pot, da prisostvujejo ceremoniji, pri kateri niso razumeli niti besedice! Na ta način morajo oblasti popolnoma izgubiti vsako vez s prebivalstvom! — Tudi to je klasičen prispevek k našim izvajanjem v članku «Na naslov državne uprave». Je pač tudi v južnem Tirolu prav tako kakor pri nas!

Furlanstvo in vprašanje razdelitve Julijske Krajine. Predčerašnji «Piccolo della Sera» je objavil daljši pogovor, ki ga je imel njegov tržaški dopisnik z županom tamkajšnje občine adv. Bonavio. Pogovor se je sukal okoli vprašanja razdelitve Julijske Krajine in morebitne priključitve Tržica ki Trstu. Župan Bonavia je predvsem naglasil, da so Tržičani le pogojno za priključitev k Trstu, in sicer samo pod pogojem, da ostane Tržič tudi po priključitvi glavno mesto okraja. V nobenem slučaju pa bi Tržičani ne marali postati le nekako predmestje Trsta, kar bi se gotovo zgodilo, ako bi se Julijska Krajina razdelila na dva dela in bi se gorški del priključil k Vidmu. On da je bil vedno proti rešitvi in da je povsod zastopal ustanovitev velike obsejne pokrajine z videmskim, goriskim, tržaškim in istrskim ozemljem ali pa ustanovitve enotne Julijske pokrajine v sedanjih mejah. Le z eno teh dveh rešitev bi se Tržič mogel zadovoljiti, medtem ko bi moral odločno nastopiti proti temu, da bi se en del Goriske brez Tržica priključil k furlanski pokrajini. V tem slučaju bi prišlo gospodarske zveze, ki obstojajo med Trstom in Tržičem, v resen spor s furlanskimi čustvi tržaškega prebivalstva. «Furlansko čustvo» tržaškega prebivalstva — je rekel obenestvo se ne da zamisliti — ako se ne vzpostavi celotno v svojih zgodovinskih mejah od Tilmeta do Timava. Noben pomislek na gnojne interese bi nas ne mogel privedi do tega, da bi se odpovedali temu, kar tvori neizbrisno oznako našega mesta, namreč furlanstvo. Tržič je pomosen na svoje furlanstvo, ki ga veže s stoletno zgodovino in ki daje pečat vsemu njegovemu sedanjemu življenju. Rešitev, kakršna ste mi vi orisali, bi nas prislila k prelomu z vsi našo slavno preteklostjo in bi po. menila tudi žalitev za naša najljubša čustva. Upam, da nam odločilni činitelji — kakor jih je naveda imenovati — se bodo vrtili take ob. zalovanja vredne usode».

Italijansko-čehoslovanska konferenca. Kakor javljeno, se je pričela dne 15. t. m. v Trstu italijansko-čehoslovanska gospodarska konferenca. Zbrane odposlance je nagovoril v imenu vlade prefekt Crispo-Moncada, nakar je bil izvoljen za predsednika comm. Brochč, a za podpredsednika poslanški svetnik Krbec. Po kratkem govoru predsednika se je prešlo na splošno razpravo vprašanj, ki se imajo rešiti, nakar se je sklenilo, da bodo strokovnjaki za prevozna vprašanja na prihodnji seji prinesli svoje predloge.

Drugi dan konferencie se je poverilo po tozadevnih razpravah vprašanje prevoznih tarif posebnemu tehničnemu odboru. Popoldne je bila splošna razprava o poročilu tega odbora. Vsebinska te razprave se je resumirala ter razdelila med odposlance, kateri so si pridržali razpravljanje o posameznih točkah za jutri.

Industrijski zaščitniki o cenah železnice. Izdajatelj časnikov v Italiji so na izrednem oboroževanju v Rimu sklenili resolucijo, v kateri pozivajo vlado, naj sedaj veljavne odloke, ki določajo cene listom, ne samo obrani, temveč naj jim da še večjo učinkovitost. Izdajatelj se pri tem sklicuje na razne okoliščine, ki so položaj časnarske industrije od leta 1920, ki je bil odlok izdan, znatno otežkočile: železnice in poštne tarife so v tem času poskočile za 200%, telefonske tarife za 70%, draginske doklade nameščencem za čez 50%. Zbor je sestavil komisijski, ki je šla k državnemu podtajniku v notranjem ministruvstvu Finziju, da mu predloži resolucijo. Finzi je odposlanec obljubil, da bo vlada sedaj veljavne odloke, za katere gre, brez odloga izpolnila in poostriala.

Jugoslovanska kriza in usoda dinarja. Včerajšnja «Era Nuova» je objavila pogovor z neko kompetentno jugoslovansko osebo, ki biva v Trstu in ki je v tesnih zvezah z jugoslovansko vlado. Pogovor se je sukal predvsem okoli prepovedi uvoza raznih vrst blaga, ki jo je odredil v zadnjem času jugoslovanska vlada in ki je vzbudila precej nasprotovanja tudi v tržaških trgovskih krogih, češ da je predvsem namen ovirati italijansko trgovino. To tolmačenje — je pojasnil sobesednik zastopnika «Era Nuova» — je popolnoma napačno, kajti iste omejitve veljajo tudi za vse druge države, ki se nahajajo v Jugoslaviji v trgovskih sferah. Edini namen tem omejitvam je za. jeziti nadaljnje padanje dinarja. V ta namen bodo potrebne še druge mere, k jih bo morala nova vlada predvzeti, čim se sestavi. Na vprašanje, ali se bo s temi ukrepi posrečilo dinar ustaliti, je bil odgovor določen in prepričan da. Predvidevanja, češ da bo dinar sledil avstrijski kroni ali nemški marki, so popolnoma brez vsake podlage in nihče v Jugoslaviji jim ne verjame. Sedanja kriza igra tudi glede valute važno vlogo in mnogo bo odvisno od njene rešitve. Trajanje krize se ne da določiti v naprej — se zaključuje pogovor, toda takrat bo njena rešitev taka, da bo pomnila odločen korak naprej napram notranji okrepitvi naše države.

Kaj je naša dolžnost? Da naročimo takoj bloke «Sofskega društva» za nabiranje darov, ki se bo vršilo 28. decembra. God nedolžnih otrok homo najlepše in najne. dolžnejše počastiti, ako bomo nabrali darove, namenjene vzgoji naše mladine! Od. zovite se vsi! Naj ne bo nobene slovenske vasi, kjer bi se ne pobiralo ta dan za «Našo dečo». Pokažimo svojo zrelost! Tudi Nemci, Čehi, Italijani in drugi narodi imajo za to določene dneve v letu. Zakaj bi mi Slo. venci tega ne zmožili? Vedite, da narod, ki zanemarija vzgojo svoje mladine ni vreden da živi! Mi pa hočemo živeti! Našo življensko moč smo pokazali ob raznih prilikah in to bodi tudi 28. decembra! Krajci, ki nimajo še blokova, naj jih naroče pri «Šol. društvu», Trst, ul. S. Francesca 20, L. Dovolj javiti, koliko blokova se želi in naslov. Pol milijona nas je! Ko bi vsak daroval na leto samo 1 L, tedaj bi društvo dobilo pol milijona lir. In s tem zneskom, koliko bi se lahko storilo! Račun je lahek in izvedljiv, torej na delo!

«Naša» Danes, dne 17. t. m. točno ob 5. uri popoldne priredil «Sentjakobska Čitalnica» v dvorani D. K. D. pri Sv. Jakobu to veleznajimivo Finziarjevo dramo.

Igra je bila povsod z navdušenjem sprejeta od občinstva in je tudi povsod žela popoln uspeh. Igra sama na sebi je dobro naučena in oboje jako navdušeno. Ako pomislimo, da vodi režijo bivši igralec gledališča g. Marij Gorup, bo občinstvo imelo gotovo od priveditve obilo zabave in užitka. Prilika je redka zatorej izkoristite jo. Otrokom je vstop dovoljen le v spremljevalcih odraslih. Po predstavi se bo vršila pod pokroviteljstvom «Sentjakobske čitalnice» prosta plesna zabava.

Konferenca o primorskih železnicah v Ba. lru. Rapalska pogodba je prisodila luko Barož Jugoslaviji. Ta dočeta pa še danes ni izvedena. «Primorske Novine» naglašajo, da vsled tega dejstva silno trpi vse narodno gospodarstvo. Zato treba iskati izhoda iz tega težkega stanja z zvezo do katerega-koli pristanišča a Kvarneru. V ta namen so vsa pridobitvena združenja Bakra in Sušaka sklicala konferenco. Konferenca se bo vršila v Bakru 18. t. m. Na konferenco so prijavljeni tudi številni interesi iz Belgrade, Zagreba in Ljubljane. Prideta tudi zastopnika vlade iz Belgrade in Zagreba.

Kulturna slička z Reke. Poznani reški od. vetnik dr. Szantó, Madžar, je tožil na sodnji na Reki nekega Loibesbergerja za malenkostno svoto 200 Kr. Tožitelj je izgubil pravdo. Ubral je potem za dožnjega odvjetnika kaj čudno pot rekuzar, Napadel je zaštrbito in iz. nenaada starca Loibesbergerja na hodniku sod. nije ter ga začel neusmiljeno pretepati. Proti didnemu madžarskemu odvjetniku je vložena ovadba. Da vidimo, ali sodnija pouči tega ju. naka, da take pristno madžarske metode niso dostojne civilizirane človeške družbe! Do čud. nih pojavov so dozorele razmere na Reki!

Novi kardinali. V zadnjem konzistoriju so bili imenovani za kardiale: Mori, tajnik kongregacije za koncije; Toš, nadškof v Milanu; Bonzano, apostolski delegat v Washingtonu; Reig v Casanovi, nadškof v Toledo; Touchet škof v Orleansu; Charot, nadškof v Rennesu; Locatelli, nuncij na Portugalskem; p. Ehrle, nemški jezuit, ki vodi vatikansko knjižnico. Med novimi kardinali so 4 Italijani, 2 Fran. coza, 1 Španec in 1 Nemec. Zanimiva je izbira francoskih kardinalov. Charost je bil v svetovni vojni neupogljiv branilec mesta Lille ter je bil odlikovan s častno legijo, Touché pa je škof v Orleansu, ki si je stal in izvedel na. logo da je bila Ivana d'Arc proglašena na svet. nico. Španski kardinal Reig v Casanova je vdvoc in mu je moral Pij XI. dati dispans, da je mogel postati kardinal. Casanova je poseben ljubinec španskega kralja, ki ga je hotel imeti na nadškofjski stolici v Toledo, a katero je zvezan španski primat. Kot tak je moral po davnem običaju dobiti kardinalsko čast, ker bi drugače Španci nikakor ne bili zadovoljni. Po svojem lastnem srcu pa je Pij XI. imenoval za kardinala svojega bivšega znanstvenega tova. rika na vatikanski knjižnici; patra Ehrleja.

Sedaj šteje sv. kolegij 67 kardinalov, med temi 33 Italijanov, 7 Francozov, 7 Špancev, 4

Nemce, 2 Angleže, 1 Irec, 1 Portugalec, 1 Bel. gijec, 1 Čehoslovak, 2 Poljaka, 2 Avstrijca, 1 Mažar, 1 Nizozemec, 2 Američana, 1 Kanad. can, 1 Braziljanec.

Fašizem in država. Pred fašistovsko revolucijo je bilo fašistovsko vprašanje stalno na dnevnem redu. Fašizem je s svojo krvavo politično borbo povzročal vladne krize in ome. gočal vzpostavitev reda in miru v državi. Vsled tega si je vsakdo takorekoč želel, da bi fašizem čim prej prišel do oblasti. Tako bo vsaj enkrat konec, ko bodo oni ukazovali. Nekateri so šli še dalje in so menili, da bo fašizem izgubil vsak pomen in da se bo raz. pustil. Fašistovsko vprašanje se bo na ta način rešilo samo ob sebi. Večkrat se je tudi Mussoliniju samemu pripisoval namen razpu. stiti bojne organizacije, ki so mu pripomoge. do polne zmagi nad «liberalno» državo, ali jih vsaj izpremeniti tako, da bi prenehale biti bojne organizacije, kakršne so bile prej. Te dni pa je g. Mussolini vse te vesti zanikal, da ne more biti glede njegovega namena v tem pogledu več nikakega dvoma. Pri svojem povratku iz Londona v Italijo je imel v vagonu pogovor z nekim angleškim časnikarjem, ki ga je med drugim vprašal, kaj bo s fašistovsko vojaško organizacijo. «Fašistovska vojaška organizacija — je odgovoril Mussolini — ostane, da bo branila fašistovsko državo».

Iz te kratke in jasne izjave je torej raz. vidno, da ostane fašizem tudi v bodoče, kak. ršen je bil, t. j. glavna opora Mussolinijeve moči. Fašizem bo imel na ta način svoj «po. men» tudi po revoluciji kot «vladajoči raz. red» (classe dirigente). Toda «fašistovsko vprašanje» s tem pa še vendar ni rešeno, kak. or kažejo spori, spopadi, zasedbe in celo poboji, ki se v zadnjem času zopet nekam vzemirljivo ponavljajo po raznih pokrajnih Italije. V fašistovskih vrstah so se pojavili «disidenti», ki se nečejo pokoriti strankarski disciplini, v posameznih pokrajinskih zvezah so nastali resni spori med fašistovskimi vodi. lji samimi, drugod se vršijo fašistovske mo. bilizacije brez volje in celo proti volji osred. njegje vodstva itd. Vse to kaže, da ne bo niti pod fašistovsko vlado razmerje med fašizmom in državo nič bolj jasno nego pod prejšnjimi vladami «liberalnih slabčev». Fašizem je zna. gal, a fašistovsko vprašanje bo ostalo, kakor se zdí, nerešeno.

Društvo «Prosveta» v Trstu otvori po. novem letu v prostorih «stare policije» pri Sv. Jakobu tečaj za italijanščino za Slovence. Pouk se bo vršil dvakrat na teden in sicer od 18.-1930 ure. — Istočasno bo društvo otv. rilo tudi tečaj za slovenščino za Slovence, t. j. izpopolnjevalni tečaj za materinščino.

Prijave sprejema tajništvo društva «Pro. svete» v Trstu, via Fabio Filzi 10, I. v uradnih urah (od 8 in pol do 13. in od 16. do 19. ure, izvezmi praznike in nedelje). — Rok za vpis. ovanje za oba tečaja: do 30. decembra t. l. — Pristojbine: za tečaj za italijanščino: Vpis. nina 2 liri, mesečni prispevek 15 lir; za tečaj za slovenščino: Vpisnina 2 liri, mesečni pri. spevek 10 lir. — Gmotno slabostejšč se lahko deloma oproste mesečnega prispevka. Če se prihlasi zadostno število, se bodo otvorili tudi tečaji za srbo-hrvaščino in even. tuelno tudi za druge moderne jezike.

Društvene vesti

Akad. fer. društvo «Balkan». Glasom sklepa društvene sestanka 7. t. m. pozivljamo vse to. varšene, brez izjeme, da mi izročijo do 20. t. m. vse društvene knjige in skripta. — Knjižničar.

M. D. P. — Sv. Jakob. V pondeljek ob obi.čajni uri redni sestanek z zanimivim predava. njem. Tovarishi, udeležite se vsi tega sestanka. — Odbor.

Krožek «Omladina» — Trst. Jutri v ponde. ljejk je odborova seja ob 20 uri zvečer v na. vadnih prostorih. Prosim vsi in točno. — Pod. predsednik.

Javna knjižnica za okraj Kolonja-Vrdela je odprta vsako nedeljo od 10—12 dopoldne v prostorih krožka «Omladine» na Škorklji-Cor. noneo št. 770 (campagna Cabiglio). član po. stane lahko vsaka oseba, ki je vpeljana po kakem članu društva «Prosvete», ali «Omla. dine», ali pa kdor položi kavgijo 10 lir! Vpis. nina znaša 1 liro, mesečni prispevek 1 liro. Člani «Prosvete» in «Omladine» so oproščeni vpisnine in članarine.

Iz tržaškega življenja

Finziar naroc. — Ponosčena tatvina. Vče. raj okoli polne sta pripeljala dva orožnika na rešilno postajo že večkrat kaznovanega Aloj. zija Grosovina, starega 31 let, stanujočega na Kjadinu.

Mož je hotel okrašt v ulici S Francesco ne. ko žensko. Toda ni imel sreče: ob pravem času sta ga prijela omenjena orožnika ter ga hotela peljati na policijo. Arretiranec si je pa med potjo porazil žile na roki. Zato sta ga orožnika peljala na rešilno postajo. Tam pa se je delal neumnega. Vrgel se je ob tla ter vpil kot obseden. Vse to pa mu ni nič pomagalo: moral je v zapor.

Tatvine. Neki Miklavž Ravalico iz Pirana je pred sinočnjim zadrževal v Kavarni «Flora». To je neki uzmotvi izrazil ter mu ukradel 500 lir.

— Včeraj po noči so vdrlí tatovi v tobakar. no Dominika Vivoda v ulici Montorsino št. 15. Odnesli so za 3000 lir tobaka in 200 lir v gotovini.

— Isto noč so vdrlí tatovi v trgovino Josipa Cebul na Škorklji-Sv. Peter ter odnesli za 600 lir živli.

Poučnica samomor na prizivnem sodišču. Včeraj popoldne okoli 1.30 so pripeljali v mestno bolnišnico nekega Eduarda Brajeria. stavega 20 let. Mladenc se je bil zastrupil s octovo kislino na prizivnem sodišču, kjer je imel neke obravnavo. Življenje si je hotel vzeti radi zasebnih razmer.

Prevrtna železna blagajna. — Dva tisoč lir plena. Tržaški vlomilci zadnje čase kaj pridno izvršujejo svoj poklic: v noči od četrtka na petek so prevrtili eno železno blagajno; v noči od petka na soboto pa zopet drugo, in sicer s ključiču tvrde Ernesta Finci v ulici Cesare Battisti št. 5. Iz blagajne so pobrali dva tisoč lir. V zameno so pustili precej popolno zbirko vlomilnega orožja.

Vesli z Goriskega

Dramatična predstava v Gorici. V soboto 23. t. m. priredil mlad društvo «Prosveta» iz Trsta pod gostoljubnim pokroviteljstvom bratske «Omladine» v veliki dvorani «Trgovskega doma» v Gorici svoj dramatični večer. — Uprizorita se dve lepi in zanimivi drami. Prvo, to so Pittani-jevi «Volkovi», bomo imeli v so. boto prvič priliko videti na domačem odru. (Vsebuje obeh dram bomo radi pomanjkanja prostora prinesli v četrtkovih številki.) Toliko nam omenimo, da se vrši dejanje «Volkov» v samotni borbi kočij ruskega muzikta in da vseh med tgro do dna srca segajoča bolest rus.

kega kmeta, prisiljenega vsled glada in bede, da postane požrešen volk. — Medtem ko se dejanje prve drame razvija v atmosferi smrtne obupa, je D. Czimerjeva «Maska satana» živahna, rekli bi z ital. izrazom «klamorозна». Igra se suče okoli gledališkega ravatelja vs. velikega mestnega gledališča. Dejanje je od za. četka igre pa do padca zastora napeta valeč hitro se vrstečih prizorov in drži gledalca v napetem pričakovanju na izid igre.

Podrobnosti v zanimivosti obeh iger se ne. dajo v kratkih besedah opisati. Vsak bo imel priliko, da jih sam zasleduje, ako pride v so. boto v «Trgovski dom». — Pričetek točno ob 8½ zv. Cene običajne dram. predstavam. Opo. zarjamo prav posebno goriske okoličane, da ne zamudijo te izredne prilike, ki jim nudí trža.ška mladina kot nekak dan za božične praz. nike.

Iz Kazelj. Bralno in pevsko društvo «Dnev. ar» v Kazljah priredi na Silvestrovo «Vinsko trgatvo» s predavanjem in plesom. Med «Vinsko trgatvo» se bo prodajalo na «Paviljonu» grozdje, zimsko sadje itd. Ker bo predavanje velike važnosti, se uljudno vabi k udeležb. v čim večjem številu. — Odbor.

Gospodarstvo

GOSPODARSKO-POLITIČNA POGAJANJA ITALIJE

Italija vodi sedaj zelo važna gospodarsko. politična pogajanja toliko s sosednimi kolikor z oddaljenimi državami. Odposlanec nove vlade, tehnični strokovnjak fašistovske stranke, Massimo Rocco, se je ravnokar povrnil iz Londona, kjer je imel gospodarska pogajanja z ameriškimi in angleškimi finančnimi krogi. Pogajanja z ameriškimi vefinanci in industrijanci so se tikala predvsem ozdravljenja sicilske industrije žvepla. Znano je, da je ta industrija še pred par leti obvladovala svet. tovrni trg. Od tedaj se je položaj temeljito spremenil, ker so Zedinjene države vsled svoje boljše tehnične opreme v stanu proizvajati bolj po ceni nego Sicilija. Pri pogajanjih, ka. tera je začel Rocco, ki pa niso še dospela do zaključka, je šlo najbrže v prvi vrsti za to, da se organizira spečevanje žvepla enotno na podlagi točnih dogovorov med Italijo in Zedi. njenimi državami in da se po močehnosti do. vede ameriškane posetnike žveplopokopov do tega, da bi se udeležili tudi pri siciljskih žveplopokopih.

V razgovorih z angleškimi finančniki je smatral Rocco za svojo glavno nalogo, da po. pravi različna napačna naziranja o finančnih namelih fašistovske vlade. Posebna pogajanja so se bavila z nakupom ladij, za katere se je bila Italija pogodila v letu 1919, torej v času, ko je bilo pomanjkanje ladij občutno. Nakupi so se bili sklenili na podlagi cene od skoraj 25 funtov-sterlingov za tono. Ker so pozneje padle prevozne cene in je tečaj funta-sterlinga v Italiji narasel, so bile te kupčije za Italijo zvezane z veliko izgubo in Rocco se je gotovo pogajal po naročilu zainteresiranih bank in brodolastnikov za to, da bi se obrokli, ki so še za plačati, odložili.

Nadalje se Italija poteguje za to, da bi uvažala angleške ladje, ki so namenjene za to, da se razderejo, da tako pridobi za svojo in. dustrijo surovine in na pol izdelan material, ki je razmeroma po ceni. Na nakup novih ladij pa sedaj nihče ne misli, ker leži danes v italijanskih lukah 700.000 bruto-ton ladij, ki so razpravljene (desarmirane).

Zdi se, da ni prišlo do ugodnega zaključka pogajanj, katera je vodil generalni ravnatelj turistične družbe «Fiat» v Zedinjenih državah v zadevi medsebojnega carinsko-tarifnega postopanja glede avtomobilov. «American Automobile Chamber of Commerce» je stavila predlog, da bi se uvozna carina na italijanske avtomobile znižala tako, da bi isti plačali samo 25 odstotkov «ad valorem»; le pod istimi pogoji naj bi Italija dovolila uvoz amerišk. skih avtomobilov. Italijanski odposlanec je pa odklonil ta predlog povdarjajoč, da sicer na. čeloma nimu «kakih» pomislekov proti temu, da bi uvoz ameriškanskih avtomobilov zavze. mal izjemno stališče, da pa bi se potem ista olajšava morala dovoliti tudi drugim državam na podlagi dogovora največje ugodnosti ne da bi te države prevzele protiobvezo napram Italiji.

Važna gospodarska pogajanja bo morala Italija obaviti tudi z Romunsko. V prvi po. vojni dobi je izdala Romunska za kritje državnih nabav na različnih evropskih tržiščih zakladne bone v znesku mnogo milijonov lejev. Sedaj se bavi Romunska z načrtom, da spremeni te bone v 4-procentno stalno rento. Z javnim razglasom pozivlja romunska vlada italijanske posetnike zakladnih bonov, naj jih spremene v 4-procentno rento, ki se bo amortizirala v 40 letih, počeni od aprila 1928, in ki se bo izračunala na podlagi stav. lke: 88 lir za en fun

PRILIKA ZA BOŽIČ

Oddelek za preproge

- Odeje volna Jacquard 140x190 . . . 49.50
- Odeje vatirane, prešite za eno posteljo . . . 80.—
- Preproge velour 120x180 . . . 180.—
- Preproge velour 150x230 . . . 235.—
- Preproge Bruxelles 190x290 cm . . . 350.—
- Preproge za k postelji 125x60 cm s franžami . . . 39.—
- Stores, Calicot, vezane, 150x300 . . . 40.—

Oddelek za pletenine

- Maje moške barbantaste . . . L 5.80
- Maje ali spodnje hlače, moške ali ženske barbantasto-volnene I. kroj . . . 17.50
- Srajce za ženske, bombažaste . . . 4.50
- Srajce za ženske, volnene . . . 18.—
- Spodnje hlače (culotte) bombažaste . . . 9.50
- Maje ali spodnje hlače, sist. Jäger moške ali ženske . . . 35.—
- Maje, deške, kolesarske, pol volne, I. kroj . . . 5.—
- Šerpe volnene, v vseh barvah . . . 22.—

Oddelek za drobnine

- Manicure (škafte) . . . od L 35.— naprej
- Necessaire za ročna dela, usnjate . . . 15.—
- Torbice usnjate in svilene . . . 8.50
- Listnice za gospe od . . . 15.—
- Izbera predmetov iz kitajskega srebra, pasovi fantazija, velikanska izbera od L 5.— naprej
- Potne potrebščine

Oddelek za nogavice in rokavice

- Rokavice, usnjate, za gospe L 10 in L 13.50
- Rokavice za gospe, švedska imitacija s franžami ali pasom . . . 9.50
- Rokavice za moške, antilope ali zabrniki . . . 15.—
- Nogavice za gospe L 2.90, trpežne, debele . . . 3.50
- Nogavice za gospe, tanke v vseh barvah . . . 6.90
- Nogavice za gospe, svilene I. vrsta . . . 10.—
- Nogavice za moške, tanke L 4.80, debele . . . 1.50
- Nogavice za moške, sama volna . . . 8.80

Oddelek za moške izdelke

- Srajce barvane, z dvema ovratnikoma . . . L 27.50
- Srajce bele, fine . . . 27.—
- Srajce nočne, dobra vrsta . . . 17.—
- Ovratniki mehki, L 1.50, trdi . . . 2.90
- Ovratnice najnovejše, L 3.50, 5.50 . . . 6.—
- Cachecol volnen L 6.50 svilen . . . 13.50
- Robci moški L 1.—, ženski z ajourjem . . . 85.—
- Dežniki, svila gloria, z lepimi rotaji . . . 29.—
- Paletots zadnji kroj L 145.—, 210.— . . . 295.—

Oddelek za ženske izdelke

Plašče za gospe

- tri vrste, dobro blago, moderen kroj
- L 85.— - L 95.— - L 110.—
- Pletene vestje v vseh barvah . . . L 21.—

VELIKA IZBERA KOŽUHOVIN

Oddelek za svilenine

- Paillette v vseh barvah 47 cm . . . L 10.—
- Svila škotska, za obleke 48 cm . . . 14.—
- Baršun barvan 48 cm . . . 8.50
- Baršun črn za klobuke . . . 14.50
- Baršun, 70 cm, za obleke v vseh barvah . . . 38.—
- Caracul črn, za plašče, visokost 130 cm . . . 52.—

Oddelek za bombaževine

- Flanela tennis v vseh barvah . . . L 2.90
- Flanela z velikimi rožami . . . 7.80
- Fuštanj tiskan, moderne risbe . . . 3.20
- Fuštanj debel za vestje . . . 4.50
- Blago bombažaste, škotsko . . . 3.80
- Madapolam dobre vrste, 80 cm . . . 3.50
- Pristno platno Madonna, 80 cm . . . 4.25

Oddelek za volneno blago

- Blago volneno, debelo, carré, 80 cm . . . L 6.90
- Blago volneno, debelo, črtano 80 cm . . . 7.90
- Blago črno, za plašče 140 cm . . . 15.—
- Pirenei volneni, v vseh barvah 130 cm . . . 29.50
- Blago za moške, sama volna 140 cm . . . 15.—
- Velour debel za plašče . . . 29.—
- Double face za suknje . . . 20.—

ÖHLER

TRST, Corso V. E. III. 16

Telefon 10-08

PODLISTEK

Igralec, ki dobiva.

Spisal Mavricij Jókai

Iz madžarskega izvornika poslovenil

Ivan Košičič

več pa je izrekel francoski, kakor ju je bil, odgovoril tudi ob prvem srečanju. — In obenem je postal Uskok povsem drugačen človek. Svojo volneno odejo si je ovil okrog sebe in jo nabral v tako klasične gube, da je postal kakor kip grškega junaka takoj «spodoben za v salon», in potlej se je pogovarjal z gospodično s prav velikomestno uljudnostjo: «Vem to prav dobro, gospodična. Tudi prvič sem prišel semkaj na ukaz vašega brata. Zvedel je bil, da je v tej deželi lakota, in če strada ljudstvo, je tudi njegova sestra primorana trpeti nedostatek; zato mi je rekel: pojdi tja, preskrbi naše ljudstvo in mojo sestro z živim žem za zimo! To sem izvršil po svoje — nekoliko dolgo je trajalo, a namen je dosežen».

— Nato je pritisnilo dekle mladeničevo roko s še večjo vnemo na svoje srce. — «Kako, — ti si prišel od mojega brata? Videl si ga? On te je poslal sem?» Uskok je spoštljivo odvrnil: «Kako pa bi se bil drugače predrazil prikazati pred sestro svojega gospodarja, našega bodočega kralja, jaz, podrejeni knez, če me ne bi bil poslal naš gospod sam?» — Miliora se je prestrašila, da bo zdaj med njima tolikna razdalja: «Ne, ne! Le ostanjva pri tem, da si ti »lepi Marko«, kraljevič, jaz pa tvoja nevesta, ki jo popelješ domov v svoj skalni kralj — dotlej pa te čakam tu». — «K temu je treba dovoljenja mojega kralja». — «O, on bo gotovo privolil, ker me zelo ljubi. Potem boš ti izvršil toliko junaških del, da me tebi ne more odreči». — «Zmagoslavnega venca čakam iz tvojih rok». — To je bila v resnici kavalirska fraza. Pravi junaški vitez, ki govore v šestomerih in aleksandrinah, ne bi mogli napraviti svojih dami-izvoljenki lepše izjave.

«Kdaj se vrneš k njemu?» je pozvedovala Miliora. — «Še danes, brško lahko pobegnem od tukaj». — «Prinesi mi moj poljub!» — «Škoda, da tega poljuba ne morem prevzeti!» — «Saj lahko», je rekla Miliora, smeje se poredno; «v pismu, na papirju. To se dá lahko narediti. Tu je papir; tu je pesem, ki sem ti jo prebrala; njena zadnja stran je prazna; srebrni konec moje zalasnice dobro služi za svinčnik; napišem samo to-le: Tisočkrat te poljubljam. Tvoja Miliora. Na — nesi mi to! Iz tega bo spoznal tudi to, da se midva ljubiva». — «Toda menil bo, da si namenila tehle 1000 poljubov »lepemu Marku«, ne pa njemu». — «Kaj pa naj storim?» — «Napiši njegovo ime na vrh!» — «Saj res! Saj brez tega ne bi vedel, da je pisemce namenjeno njemu!» — In Miliora je lepo napisala na čelo sporočila bratovo ime; ne »Riparijevič Babjogorski«, marveč pravi priimek, ki je zapisan v zlati knjigi ogrski. Tako je izročila pisemce z balado vred uskoškemu junaku, ki je shranil papir za pas.

«Čez dva tedna bom pri njem. Da bi le mogel od tukaj uiti hitro in varno!» — «To sem že jaz prav dobro izmislila», je dejala Miliora. — «Če to raztrgano obleko zopet oblečem, me vsakdo takoj spozna, da sem Uskok». — «Ne boš je oblekel, ampak to-le tu». S tem je prinesla iz kota culo, ki jo je bila prinesla iz svoje sobe. V culo so bila njena oblačila. — «To-le naj oblečem?» — «Saj imaš tako gladek obraz kakor dekle, tudi tvoja postava je tako vitka. Malo si višji od mene. Vsa moja obleka ti bo prav. In to ti bo jako dobra maskarada. Kdor te vidi odhajati od tu, bo mislil, da sem jaz; mene se pa boje, utečejo pred menoj, ker me imajo za Margarito; nihče ti ne bo delal napotja, če boš tako maskirana; brez skrbi lahko greš tak čez mejo». — «A kako pridem iz grada? Po oni poti, koder sem prišel gori, ne morem plezati v ženskem krilu». — «Tudi za to sem že poskrbela. Aksamita ima grajska vrata vedno zaklenjena; ključ ima spravljen za pasom. K meni gori pride navadno opoldne in zvečer — ob dru-

(Dolje)

Nato je dal medaljon s podobo dekletu v roko. — Brž ko je uzrla Miliora sliko, je naglo kar zavpila, pritisnila sliko z obema rokama k ustnicam ter jo nešteto krat poljubila. — «Ha, tako se drži svoje prispege?» je zakričal nad njo Uskok ter dvignil pest proti njej. — Miliora pa mu je dejala, smeje se od radosti: «Saj to je moj brat Metelli in s tem je pohlevno nagnila glavo pred pestjo. Uskoški vodja pa je namesto udarca krotko pogladil dekletu glavo ter ji dejal s čisto drugačnim glasom: »To dobro vem«. A ne le z drugačnim glasom, temveč tudi v drugem jeziku je to povedal; dotlej je govoril z njo v tistim slovanskem narečju, ki je materinščina prebivalcev one pokrajine; zadnji sta-

Književnost in umetnost

Oče slovenskih zgodovinarjev in eden naših prvih učencakov dr. Franc Kos priobčuje v Jadranskem Almanahu sila poučno razpravo: «Goriška Brda v srednjem veku», kjer je prvič vporabljal doslej nedostopne vire v državnem arhivu na Dunaju. Iz razprave izvemo mnogo zanimivosti iz naše preteklosti pod tujimi grofi, ki so gospodovali po briških, sedaj večinoma porušeni gradovih, nad našim ljudstvom. Izčrpan in nadvse zanimivi spis dr. Kosa daje Almanahu posebno vrednost. K njemu se bodo morali vrniti vsi, ki bodo hoteli pisati zgodovino našega naroda. Članek bodi toplo priporočen posebno našemu učitelstvu!

Borzna poročila.

Tuja valuta na tržaškem trgu

Trst, 16. decembra 1922	
ogrske krone	—80.— —87
avstrijske krone	—6275 0925
čehoslovaške krone	58.75.— 59.50
dinarji	21.30.— 22.40
tejt.	11.25.— 12.—
marka	—30.— —32
dolarji	19.50.— 19.65
francoski franki	147.— —148.—
švicarski franki	369.— —374.—
angleški funti papirnati	91.— — 91.50

DAROVI

Za «Ženski svet» daruje gospa Černigoj Milica 20 L.
Gosp. Anton Muha, župan iz Lokve na Krasu daruje za «Solsko društvo» 100 L kot poravnava radi neke tožbe. Gosp. A. Muha, župan iz Lokve daruje 10 L za božičnico. L. P. daroval «Solskemu društvu» 10 L za zgubljeno stavo, ker list, ki bi moral v prvi vrsti pripadati «Solsko društvu» ga tudi v svoji zadnji številki ni še omenil.
— Za svetilvanski otroški vrtec so darovali: Sv. Miklavž L 4.—, Franc Sušmelj L 5.—, Jožica Dovgan L 5.—. Srčna hvala.

Mali oglasi

se računajo po 20 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 2.—, Debele črke 40 stot. beseda. — Najmanjša pristojbina L 4.—, Kdor išče službo, plača polovično ceno.

TRTE cepljene, vsake vrste, prodaja trtnica Pipan, Preserje, Komen. Zahtevajte cenik. 2232

PEVOVODJA se išče. Ponudbe na upravništvo pod «Pevovodja». 2233

KANARČKI Original Harzseifert izvrstni pevci, samice zajamčene dobre, prodam. — Commerciale 329, IV, vr. 20. 2234

SOBA s posteljo se da v najem. Ponziana 63, IV, nadstr. 2235

ŠIVILJA se priporoča cenjenim damam. Gre tudi na dom. Bizjak, Tor S. Pietro 1. 2236

IZKUŠENA babica sprejema noseče na dom. Ljubezniva oskrba. Corso Garibaldi 23, I. 2237

MEBLIRANA soba se odda poštemu človeku. Gatter 27, vrata 3. 2238

PRIJATELJEM in znancem naznanjam, da točim izvrstno istrsko in vipavsko vino (iz Smarij). Za družine po L 4.— Praševina in kranjske klobase vedno pripravljene. Priporočam se: Fran Zafred, Campo Belvedere 1 2239

ISE in posestva v Slavoniji se prodajo pod ugodnimi pogoji, eventualno se vzame denar na vknjižbo. Pojasnila daje Muha Caffè XXX oktobra. 2240

KOZUH, moski, lep, suknja, skoraj nova za jako nizko ceno. Via Rossetti 24/I. desno 2241

VRATA, okna, polokna in drugo se prodajo po zmerni ceni v Via Gatter 34/I 2242

TRTE cepljene in sadna drevesa se dobijo pri trtnici Ivan Forčič, Preserje p. Komen 2134

PAINEXPELLER in Remnajan, izkušeni sredstvi proti trganju in bolečinam po udih, plečih, križu, se dobijo v lekarni v Il. Bistrici 78/5

HISA v Klancu, ¼ ure oddaljena od postaje Herpelje-Kozina, pripravna za gostilno in trgovino, se prodaja z zemljiščem ali tudi brez. Pojasnila daje Fran Šturm v Kozjnu. 2225

HISA z njivo, v Tomaju št. 83, se prodaja. Pojasnila v Sežani št. 105 2228

DRVA hrastova, gabrova, bukova, dolga 25 cm, dobavljiva na dom po lir šestnajst kvintal, Kmetijska zadruga, Trst, Raffineria 7, telefon 36-75 2231

POZOR! Krone, korale, zlato, platin in zobovje po najvišjih cenah plačuje edini grosist Belleli Vita, via Madonnina 10, I. 82

ZA GARJE, (srbečico) se dobi učinkovito mazilo v lekarni v Sežani 83/2

KRONE srebrne in zlate, plačuje po najvišjih cenah Pertot, Via S. Francesco 15, II. 19

POZOR pevaka in glasbena društva! Na prodaj imam več klavirjev, harmonijev, gosli, citer, starih in novih. Pogoji ugodni. Ivan Kacin, via Carlo Favetti 6 Gorica 2114

Inserirajte v «Edinosti»

Na debelo! Na drobno!

— TRGOVINA —

ALBERTA BUCIN

prej g. Kozaka v Trstu, ulica Udine št. 27 (prej ul. Belvedere)

priporoča svojo zalogo jedilnega in kolonijalnega blaga.

Olje, špeli, testenina, oves itd. itd. po zelo znižanih cenah. 769

Postrežba točna. Postrežba točna.

G. DOLLINAR Trst — Via Ugo Polonio 5 (prej Via Bacchi) Telefon 27-81, uvoz — izvoz. Velika zaloga papirja za zavijanje pisalnega l. t. d. papirnatih vreč ter valčkov raznih velikosti lastnega izdelka. 79

RADI PREMENE obrača prodam slovečo žago na šest klinj, žago za kurnir, tračno žago, cirkularke, stroje skobelnika, stružnike, vrtilnike, mizarake klopi, kolarsko orodje itd. Nussbaum, Ajdovščina 53

Potrjim srcem naznanjamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naš ljubljani soprog, oče, brat, tast, ded

MATIJA NEBERGOJ

v dobi 63. let, pe kratki in mučni bolezn, previdn s sv. zakramenti, danes ob 18. uri preminul.

Pogreb se bo vršil v ponedeljek, dne 18. t. m. ob 16 iz hiše žalosti, Via S. Marco 17. TRST, 16. decembra 1922.

Marija, soproga. Just, Josip, Matej, sinovi. Valerija por. Kralj, Marija por. Sluga, hčeri. Josip, brat (odsoten). Peter Kralj, Anton Sluga, zeta. Anita roj. Fortun, Karla roj. Prodan, sinaha. Ofelija Pippan, Levesta ter ostali sorodniki.

Cenjenim odjemalcem naznanjam, da se nahaja sedaj moja prodajalna na debele nogavic, pletenin in drobnarije, robcev in tkanine v GORICI Via Petrusca št. 3 (pri ljudskem vrhu). 44/24 Giov. Felberbaum.

ČEVLJARNICA MICOLICH 23 Trst, via Udine 32 (vogal L'Arlosto) (prej Belvedere) Izbera moškega, ženskega in otroškega obuvala. Sprejema naročila in popravila. Lastna delavnica. — Usnje zajamčeno. Cene nizke. Postrežba točna.

M. Brišček

trgovina z manufakturnim blagom na Opčinah naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da se je preselil v novo Draščekovo hišo tik vodnjaka.

Priporoča se za obilen obisk in vožni ob tej priliki vsem svojim odjemalcem vesele božične praznike in srečno novo leto. 771

Dr. A. GRUSOVIN specialista za kožne in spolne bolezni ter negovanje kože, perfekcioniran na dunajskih klinikah. Sprejema od 9—12 in od 3—7 ure. Gorica (Piazza grande) Travnik 20, hiša Paternoll. 60)

Zobozdravniški ambulatorij Trst, Via Genova 13, I. nadstr. Odprt od 9-1 in od 3-7 zvečer ob nedeljah od 10-12. 770

IVAN KERŽE 94 ima v lastni zalogi najraznovrstnejše kuhinjske in druge hišne potrebščine iz aluminija, steklovina, lesa in emailirane prsti. TRST — Piazza San Giovanni 1

ŠTEDILNIKE vseh vrst in velikosti, za vzdane in železne, izdeluje in postavlja najceneje dobro znana izdelovalnica štedilnikov 725 KLANJEC, Trnovo pri Ilirski Bistrici.

Manufakturna tvrdka 772 GUIDO VODOPIVEC Nabrežina (v hiši g. Grudna) naznanja svojim cenjenim odjemalcem, da se je oskrbela z veliko zalogo manufakturnega blaga, kap, klobukov itd. kakortudi z veliko izbero obuvala za moške, ženske in otroke. Brezkonkurenčne cene. Brezkonkurenčne cene.

Samo še malo dni daje TVRDKA GIUSEPPE STRUCHEL Trst - Via Mazzini št. 36 (vogal Via S. Caterina) 20% popusta na vse blago

Steklene šipe vsake vrste in mere. Prodaja na debelo in drobno. — Postrežba na dom. Cene zmerne. Piazza Oberdan št. 3 (Hotel Europa) telefon 44-23. 18

Tržaška zadruga delavcev za majolične in izdelovanje podov reg. zadruga z o. z. Trst, Via Istituto 22. Telef. 19-69 PODRUŽNICI: Gorica Monfalcone Via Garibaldi št. 20 Via Friuli št. 611 Zaloga in delavnica majoličnih peči in štedilnikov. 65 Izbera majoličnih plošč za stene keramičnih plošč za pode in cementa Glavno zastopništvo za Julijsko Krajino prve tovarne majoličnih peči v Gorici. Prevezema se delo v okolici

ODVETNIKA 84 Dr. FERFOLJA in Dr. SEDMAK Iz Trsta, via Fabio Filzi št. 17/L (tel. 26-50) sprejemata svoje kliente iz sežanskega okraja vsako soboto pri AMFU v SEŽANI

Hranilnica in posojilnica v Sv. Petru na Krasu registrovana zadruga z neomejeno zavezo sprejema hranilne vloge od vsakogar in jih najbolje obrestuje. Daje posojila pod ugodnimi pogoji. Popolna varnost. Uraduje vsak torek in vsako soboto dopoldne v lastni hiši. 686

Purič Andrej 73 Trst — Via Media št. 6 — Trst ima na prodaj večjo množino izgotovljenih štedilnikov ter prevzema in izvršuje točno vsakovrstna nova naročila.

KRONE in GOLDINARJE plačujem po cenah, ki jih drugi ne morejo Trst, Via Pondares št. 6, I. nadstr. desno

MILLO FENDERL JE NAJBOLJŠE

Pozor na domačo tvrdko! FRANC SAUNIG, Gorica, Gosposka ulica sedaj Via Carducci št. 25, naznanja slavnemu občinstvu, da ima veliko izbero živahnih strojev več vrst za krojače, šivilje in čevljarje iz najboljših nemških tovarn, katere jamči 10 let. Daje velika izbira dvokoles. Izjemno prodaja tudi na obroke. — Ceniki na zahtevo poštine prosti. Lastna mehanična delavnica. 61

TVRDKA GELOSA BENIAMINO & FIGLI POHIŠTVO lastnega izdelka v vsakem slogu. — Velika izbira popolne opreme za hiše, pisarne in gostilne. Brezkonkurenčne cene. Trst — Viale XX. Settembre 35 — Trst (palača Eden) Telefon 34-34 bis (87) Telefon 34-34 bis

Zaloga pohištva 54 ANTON BREŠČAK Gorica, Via Carducci št. 14 (prej Gosposka ulica). Doma kar manjka naj pregleda vsak — vse naj napiše si pri dnevni luči — omare mize, stole, posteljnjak — in vse kar rabi sploh v domači kući. — Kar manjka, to mu preskrbi Breščak — štiri- najst številka ulica Giosue Carducci.

Uvozna in izvozna tvrdka 72 **Debiasio & Domenis** Skladišča: Trst, via Coroneo 13, tel. 12-34 prosta luka št. 4, pritrilje opozarja na novodošle velike partije steklene, porcelane, emailirane kuhinjske posode najrazličnejših šip v originalnih zabojih in oplenih čeških steklenic po najnižjih konkurenčnih cenah. — Vse blago je češkega izvora.

APNENICE tri velike, moderne pri postaji Bivio-Nabrežina se oddajo 673 Pojasnila daje uprava Edinosti.

Najboljšje cene plačujem za **K O Ž E** kun, zlatič, lisic, dihurjev, vider, jazbecov, mačk, veveric, krtov, divjih in domačih zajcev. **D. WINDSPACH** Trst, Via Cesare Battisti št. 10 II. nadst., vrata 16 83 Sprejemajo se pošiljatve po pošti.